

Bölüm 23

TOPLUM İLE İKTİDARLAR ARASINDAKİ “GÜVENİLMEZ” ANLAŞMA: GENÇLERİN NAZARIYLA NEPOTİZM

Öznur YAŞAR¹

Giriş

Sosyolojik olarak eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu yöndeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği bir süreçler toplamıdır (Ergün, 1994: 6). Eğitim bu süreçleri gerçekleştirirken yaşamın doğal akışı içerisinde çeşitli işlevleri de yerine getirmektedir.

Eğitimin açık ve gizli olmak üzere işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevlerden kapalı işlevleri eş bulma, tanıdık sağlama, suçları önleme, bireyi koruma vb. gibidir. Açık işlevleri ise; toplumsal siyasal ekonomik, felsefi ve bireysel işlevleridir. Bu çalışma eğitimin açık işlevlerinden olan ekonomik işlevi ile ilintilidir. Eğitimin ekonomik işlevi bireylerin eğitimleri sonrasında iş bulmalarını sağlamaktadır. Ancak toplumda eğitimin ekonomik işlevi çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Bu noktada günümüz gençleri için nepotizm önemli bir tartışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nepotizm 2006 TBMM raporuna göre dolaylı olarak ceza yaptırımına bağlanan veya suç sayılmayan yolsuzluk türleri arasında kayırmacılığın² bir türü olarak şöyle açıklanmaktadır: *“Beceri, yetenek, başarı ve eğitim düzeyi vb. unsurlar dikkate alınmaksızın sadece politikacı, bürokrat ve diğer kamu görevlileri ile olan akrabalık ilişkileri esas alınarak bir kimsenin bir devlet görevinde istihdam edilmesi atanması ya da terfien yükseltilmesidir.”* Nepotizm, geleneksel bağların ve ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı gelişmekte olan ülkelerde daha yaygın olarak görülmektedir. (Tarhan vd., 2006: 30). Genelde toplum içerisinde daha az tepkiyle karşılanmaktadır (Karakaş ve Çak: 2007: 78; Korkmaz vd. 2001: 22). Bu konuyu Geert Hofstede yaptığı bilimsel çalışmasında kültürel olarak açıklamaktadır. Hofstede çalışmasında ulusal ve örgütsel olarak ikiye ayırdığı kültürleri çeşitli parametrelerle ele almıştır. Parametrelerden nepotizm ile ilintili olan sonucuna göre; Türkiye güç mesafesinin ve belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu, toplulukçu ve özellikleri ön planda olan bir ülkedir (Hofstede, 1980). Türk toplumunun da bahsedilen toplulukçu davranışı ve güç mesafesini korumayı önceleyen bir kültürün ürünü olması nepotizmi destekler

¹ Dr, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, oznrysr@gmail.com

² Nepotizm kavramı Türkçe de bazen kayırmacılık kavramı ile eş anlamda kullanılmaktadır. Ancak kayırmacılık kavramı, nepotizm kavramından daha geniş kapsamlıdır ve içeriğinde farklı anlamlar bulundurmaktadır (Karahan ve Yılmaz, 2014: 127). Kayırmacılığın bilinen diğer türleri; favorizm, kronizm, partizanlık, hizmet kayırmacılığı, patronaj, klientalizmdir (Barut, 2015: 241-244; Erdem ve Meriç, 2012: 142).

Kaynakça

- Aktan, Ç. C. (1992). *Politik Yozlaşma ve Kleptokrasi, 1980-1990 Türkiye Deneyimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aldraehim, M. S., Edwards, L., Watson, J A., & Chan, T. (2012) Cultural impact on e-service use in Saudi Arabia: The Role Of Nepotism. *International Journal for Infonomics (IJ)*, 5(3/4) 655-662.
- BARUT, B. (2015). Vekâlet Kuramı Perspektifinden Kayırmacılık, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies* 2(5), 240-250.
- Berkman, Ü. (1983). *Az gelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Boadi, E. G. (2000). Conflict of Interest, Nepotism and Cronyism. file:///C:/Users/EXPER/Downloads/21.pdf. Erişim Tarihi: 22.10.2017.
- Bolat T., Seymen O., Bolat O. İ., Yüksel M., Katı Y., & Kinter O. (2016). Vekalet Kuramı Bakış Açısıyla Aile İşletmelerinde Kurumsallaşma ve Nepotizm İlişkisi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (36-1) 105-132.
- Büte, M. (2011). The Effects of Nepotism and Favoritism on Employee Behaviors and Human Resources Practices: A Research on Turkish Public Banks, *TODAİE's Review of Public Administration*, 5 (1) 185-208.
- Can İ. (2008). *Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadelesine Hong Kong- İcac Modeli Önerisi*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Ceza Adaleti Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara
- Demir F. (2014). *Kamu Yönetiminde Etik: Tartışma ve Birkaç Örnek*, *İnsan&İnsan* 1 14-22.
- Diken A., Erdirencelebi M. (2013). *Aile İşletmelerinde Nepotizm ve Çalışanların İşletmeye Bağlılıklarındaki Etkisi*, *Örgütsel Davranış Kongresi Bildiriler Kitabı* 59-71.
- Düz S. (2012). *Konaklama İşletmelerinde Nepotizm ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erdem M. & Meriç, E. (2012). *Okul Yönetiminde Kayırmacılığa İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması*, *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi (uluslararası e-dergi)*, 2(2) 141-150.
- Ergün M. (1994). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Fukuyama F. (1998). *Güven Sosyal Erdemler Ve Refahın Yaratılması*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin sonuçları*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences International Differences İn Work- Related Values*, London Beverly Hills: Sage Publications.
- Jones G. R. (2012). *Nepotism In Organization*, https://books.google.com.tr/books?id=vy3BP9kchW0C&pg=RA4-PT142&lpg=RA4-PT142&dq=in+praise+of+nepotism+ciula&source=bl&ots=BilH2pOm_3&sig=KgDlxXVaO_ZsCkRFW02keR9QuQ4&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKewjblvSsmIzXAhUpKpoKHcIaCmsQ6AEIZDAJ#v=onepage&q&f=false Erişim Tarihi: 25.10. 2017.
- Karakaş, M. & Çak, M. (2007). *Yolsuzlukla Mücadelede Uluslararası Kuruluşların Rolü*. *Maliye Dergisi*, 153, 74-101.
- Korkmaz E., Erkal M., Minibaş T., Baloğlu B., Yılmaz B. E. & Çak M., (2011). *Türkiye'de Yolsuzluğun Sosyoekonomik Nedenleri Etkileri ve Çözüm Önerileri*, İstanbul: Prive Grafik Ve Matbaacılık
- Karahan A. & Yılmaz H., (2014). *Nepotizm ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Bir Uygulama*, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Economic Research)* 14 (27) 123-148.
- Merriam-Webster Online Dictionary, available at: www.m-w.com/cgi-bin/dictionary?bbook=Dictionary&va=Trust&x=12&y=3 erişim tarihi: 25.10.2017.
- NEUMAN, W. L., (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, Yayın Odası Yayınları, Ankara.
- Özler H., Özler Ergun D., & Gümüştekin E. G. (2007). *AİLE İşletmelerinde Nepotizmin Gelişim Evreleri Ve Kurumsallaşma*, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 437-450.
- Sofyalıoğlu Ç. & Aktaş R. (2001). *Kültürel Farklılıkların Uluslararası İşletmelere Etkisi*, *Yönetim Ekonomisi*, 7(1) 75-92.

Sosyal Bilimler İnsan ve Toplum

Tarhan, R. B., Gençkaya, Ö. F., Ergül, E., Özsemerci, K. & Özbaran, H. (2006). Yolsuzlukla mücadele TBMM raporu. (Bir olgu olarak yolsuzluk: Nedenler, etkiler ve çözüm önerileri). (2. Baskı). Ankara: Matsa Basımevi.

Vergin, N. (2003). Siyasetin Sosyolojisi, Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Tezcan, M. (1996). Eğitim Sosyolojisi, Ankara: Feryal Matbaası

TDK (2005). Türkçe Sözlük. (10.Bsm). Ankara: Akşam Sanat Okulu Matbaası.

Yaşar, Ö. (2015). Türk siyasetinde çizgisel mizah ve demokrasi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınları, Ankara.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, [://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.657&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=](http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.657&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=) (Erişim Tarihi: 26.10.2017).